 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 1 of 16

ZAPISNIK SA SASTANKA IPARD III ODBORA ZA NADGLEĐANJE
 Sastanak broj 7
 Zapisnik sa VII sastanka IPARD III odbora za nadgledanje
 28. maj 2026. godine - Hotel Hilton, Podgorica

I. Lista učesnika (u prilogu Zapisnika):

Sastanku su prisustvovali članovi IPARD III odbora za nadgledanje, kao i predstavnici Evropske komisije i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori (sastanku nijesu prisustvovali članovi/zamjene ispred Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Direktorata za šumarstvo, Ministarstva prostornog uređenja, urbanizma i državne imovine, Agencije za zaštitu životne sredine, Zanatske komore Crne Gore, Fakulteta za turizam i hotelijerstvo - Univerzitet Crne Gore, „Udruženje maslinara Bar“, Mreže za ruralni razvoj, Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije, „Udruženja Marikultura“, i „Udruženja proizvođača pastirmke“). Članovi koji nijesu uzeli učešće najavili su odsutvo predstavnicima IPARD Upravljačkog tijela.

Rezultat:

Kvorum je ispunjen, te je sastanak mogao da bude održan i odluke usvojene (25 članova ili njihovih zamjenika sa pravom glasa je bilo prisutno na sastanku, od ukupno 35 članova sa pravom glasa).

Prilog: Pored kratkog spiska učesnika navedenih u Zapisniku, lista učesnika podijeljena na:

1. Članovi sa pravom glasa (zaključno sa rednim brojem 35)
2. Članovi bez prava glasa (od 36 do 39)
3. Posmatrači (od 40 do 45)

II. Agenda

Agenda sastanka

AGENDA


Sedmi sastanak IPARD III odbora za nadgledanje

Datum: Četvrtak, 28. maj 2026.

Vrijeme: 10.00h

Mjesto: hotel Hilton, Podgorica

Redni broj	Predviđeno vrijeme	Sadržaj	Informativno /Potrebna saglasnost/Potrebno odobrenje /Potrebno mišljenje članova IPARD III odbora	Odgovornost
1.	10:00 – 10:10	Otvaranje sastanka; Usvajanje Agende; Informacija o izmjenama Rješenja IPARD III odbora, usvajanje izmjena Poslovnika o radu IPARD III odbora	Potrebno odobrenje	Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica IPARD Upravljačkog tijela
2.	10:10 – 10:20	Obraćanje predstavnika Evropske komisije	Informativno	Vincent Cordonnier, zamjenik šefa pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć Evropske komisije
3.	10:20– 10:25	Usvajanje zapisnika sa prethodnog sastanka IPARD odbora za nadgledanje (IMC) i informacija o implementaciji odluka donesenih na prethodnom sastanku IPARD III odbora za nadgledanje	Potrebno odobrenje	Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica IPARD Upravljačkog tijela
4.	10:25-10:35	Obraćanje predstavnika Evropske komisije	Informativno	Dik van Dajk, DG AGRI/Evropska komisija
5.	10:35-10:45	Stanje implementacije IPARD III program	Informativno	Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica IPARD Upravljačkog tijela

 CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3
	Strana 3 of 16

6.	10:45 - 10:55	Prezentacija o stanju sprovođenja prvih IPARD javnih poziva za Mjeru 7, podmjere 7.1 i 7.2, Mjeru 1, Mjeru 3 i Mjeru 9	Informativno	Marko Radonjić, v.d. direktora Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu / IPARD agencije
7.	10:55 - 11:05	Izmjene IPARD III programa verzija 1.4 Izmjene IPARD III programa u skladu sa dopisom Vlade CG	Potrebno odobrenje	Miloš Kusovac, načelnik Direkcije za programiranje Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica IPARD Upravljačkog tijela
	11:05 - 11:20			Pauza za kafu
8.	11:20 - 11:30	Informacije o reviziji(ama) od strane Revizorskog tijela	Informativno	Ksenija Barjaktarović, Glavna revizorka Revizorskog tijela Crne Gore
9.	11:30 - 11:40	Prezentovanje Godišnjeg izvještaja o implementaciji za 2025. godinu IPARD III programa	Potrebno odobrenje	Zoran Irić, načelnik Direkcije za monitoring i evaluaciju IPARD-a
10.	11:40 – 11:50	Realizacija Godišnjeg plana vidljivosti i komunikacionih aktivnosti — 2026.	Informativno	Ana Mitrović, savjetnica za koordinaciju i odnose s javnošću (PR) ruralnog razvoja

11.	11:50 – 12:00	Realizacija Akcionog plana za 2026. godinu – Mjera 9 Tehnička pomoć; Usvajanje izmjena Akcionog plana za 2026. godinu – Mjera 9 Tehnička pomoć	Potrebno odobrenje	Nina Jakić, načelnica Direkcije za tehničku pomoć i odnose sa javnošću (PR) ruralnog razvoja
12.	12:00 – 12:10	Prezentacija o rezultatima popisa poljoprivrede	Informativno	Nataša Vojinović, pomoćnica direktora za Sektor statistike poljoprivrede, ribarstva, poslovnih statistika i životne sredine i šumarstva u Upravi za statistiku Crne Gore - MONSTAT
13.	12:10 – 13:00	Diskusija		
14.	13:00	Predlozi za datum i Agendu za naredni sastanak	Informativno	
	13:00 – 14:30	Ručak		

 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 5 of 16

III. Ishod sastanka IPARD III odbora za nadgledanje

U skladu sa tačkom 1 Agende: Otvaranje sastanka; Usvajanje Agende; Informacija o izmjenama Rješenja IPARD III odbora

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća, otvorila je sastanak i predstavila Agendu (sa naznakom da je došlo do promjena povodom izlaganja u tački 13. i da su predstavnici Mreže za ruralni razvoj Crne Gore iz opravdanih razloga odsutni, te da neće predstaviti sprovedenu anketu o IPARD programu), izmjene Rješenja IPARD III odbora i izmjene Poslovnika, na koje nije bilo primjedbi.**

Odluka broj 1

- Agenda je usvojena.
- Izmjene Poslovnika su usvojene.
- Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

U skladu sa tačkom 2 Agende: **Obraćanje predstavnika Evropske komisije**

- **Vincent Cordonnier, zamjenik šefa pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć Evropske komisije, u svom obraćanju istakao je značaj kontinuirane i uspješne implementacije IPARD III programa, naglašavajući da on predstavlja ključni instrument za pripremu Crne Gore za sprovođenje Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) nakon pristupanja Evropskoj uniji. Posebno je ukazao na važnost daljeg jačanja administrativnih kapaciteta, pravovremenog sprovođenja planiranih aktivnosti i održavanja kvalitetne saradnje između nacionalnih institucija i Evropske komisije. Na početku obraćanja čestitao je Crnoj Gori 20 godina nezavisnosti, izražavajući uvjerenje i ambiciju da bi Crna Gora u naredne dvije godine mogla postati nova država članica Evropske unije. Podsjetio je da je tokom jutarnjeg sastanka sa ministrom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vladimirom Jokovićem razgovarano o procesu pristupanja Evropskoj uniji, pri čemu je ocijenjeno da su ostvareni značajni rezultati i napravljeni važni koraci, ali da je neophodno nastaviti sa reformama i dodatnim aktivnostima kako bi se uspješno završio pristupni proces. Govoreći o sektoru poljoprivrede, naglasio je da sprovođenje Zajedničke poljoprivredne politike predstavlja veliki izazov čak i za države članice Evropske unije, zbog čega su kvalitetne i pravovremene pripreme od presudnog značaja. Istakao je da je od ministra Jokovića dobio uvjerenje da će proces priprema za sprovođenje CAP-a imati njegovu punu podršku, te naglasio da će Evropska komisija nastaviti da pruža kontinuiranu podršku Crnoj Gori na tom putu. Prema njegovim riječima, najbolji način za pripremu budućeg sprovođenja Zajedničke poljoprivredne politike jeste upravo uspješna implementacija IPARD programa, uključujući i uvođenje novih mjera. U tom kontekstu, posebno je skrenuo pažnju IPARD Upravljačkom tijelu i IPARD Agenciji na pitanje administrativnih i ljudskih kapaciteta. Ocijenio je da, iako postojeći sistem trenutno funkcioniše, postoji potreba za njegovim daljim jačanjem i unapređenjem, naročito imajući u vidu planiranu akreditaciju novih mjera i sve zahtjevnije obaveze koje predstoje. Naglasio je da je vrijeme za pripreme ograničeno, dok pitanje ljudskih resursa predstavlja jedan od najvećih izazova. Zbog toga je istakao da proces zapošljavanja i jačanja kapaciteta treba započeti što prije kako bi institucije bile spremne za nove nadležnosti i obim posla koji ih očekuje. Posebno je ukazao na potrebu daljeg razvoja IPARD Agencije ka potpuno funkcionalnoj Agenciji za plaćanja, što predstavlja jedan od važnih koraka u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Ohrabrio je nacionalne institucije da u što kraćem roku riješe preostala otvorena pitanja kako bi se**

omogućila akreditacija novih mjera i njihovo stavljanje na raspolaganje korisnicima. Istakao je da veliko interesovanje za IPARD III program potvrđuje njegov značaj za poljoprivredni sektor, te da se očekuje nastavak njegove uspješne implementacije do 2030. godine. Istovremeno, ukazao je i na određene izazove sa kojima se program suočava, među kojima je posebno izdvojio kašnjenja u procesu ugovaranja u okviru Mjere 1. Naveo je da će o razlozima i aktivnostima koje se preduzimaju radi njihovog prevazilaženja detaljnije govoriti predstavnici nacionalnih institucija tokom sastanka. Na kraju obraćanja poželio je uspješnu dalju realizaciju IPARD III programa, naglašavajući važnost aktivnog učešća svih relevantnih aktera u njegovom sprovođenju. Takođe je pozvao potencijalne korisnike da blagovremeno pripremaju i dostavljaju potrebnu dokumentaciju kako bi proces obrade zahtjeva bio što efikasniji. Zaključio je porukom da Crna Gora i njene institucije mogu računati na kontinuiranu podršku Generalnog direktorata za poljoprivredu i ruralni razvoj Evropske komisije (DG AGRI) u svim fazama sprovođenja programa i priprema za članstvo u Evropskoj uniji.

U skladu sa tačkom 3 Agende: Usvajanje zapisnika sa prethodnog sastanaka IPARD odbora za nadgledanje (IMC) (u prilogu dnevnog reda) i informacija o implementaciji odluka donesenih na prethodnom sastanku IPARD III odbora za nadgledanje


- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća,** konstatovala je da je Zapisnik u predviđenom roku poslat svim članovima IPARD III Odbora za nadgledanje, svi primljeni komentari su uvršteni i kao takav je potpisan i poslat svim članovima. U vezi sa realizacijom zaključaka sa prethodnog sastanka IPARD III Odbora za nadgledanje, Upravljačko tijelo je u potpunosti sprovelo sve preuzete obaveze. Članovima Odbora dostavljen je link sa Listom aktivnosti korisnika podrške IPARD III programa, finalni ex-post evaluacioni izvještaji, kao i prevedena prezentacija sa šestog sastanka IPARD III Odbora za nadgledanje. Pored toga, u cilju usklađenosti sa propisima o zaštiti podataka, svim članovima Odbora je uz agendu za tekući sastanak dostavljena i informacija o zaštiti podataka. Naglasila je da će se i prezentacije sa ovog sastanka prevesti na crnogorski jezik, postaviti na IPARD internet stranicu i poslati svim članovima.

Odluka broj 2

- Zapisnik sa prethodnog sastanka IPARD III odbora za nadgledanje je usvojen.
- Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

U skladu sa tačkom 4 Agende: Obraćanje predstavnika Evropske komisije

- **Dik van Dajk, DG AGRI/Evropska komisija, program menadžer za Crnu Goru,** u svom izlaganju predstavio je implementaciju IPARD III program za period 2021–2027 u svim zemljama korisnicima, odnosno govorio o raspodjeli sredstava po pojedinačnim mjerama za Albaniju, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Tursku. Najveći dio sredstava u svim državama usmjeren je na Mjeru 1, koja se odnosi na investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava. Za ovu mjeru Sjeverna Makedonija izdvaja 30,1% ukupnog budžeta, Srbija 30%, Albanija 28,1%, Crna Gora 27,5%, dok Turska izdvaja 23,7%. Ovi podaci pokazuju da je modernizacija farmi, nabavka mehanizacije i unapređenje proizvodnje glavni prioritet svih država korisnica. Druga najvažnija oblast je Mjera 3, koja obuhvata investicije u preradu i marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda. Albanija za ovu mjeru izdvaja čak 27,1% sredstava, Sjeverna Makedonija 26,8%, Crna Gora 23,4%, Srbija 21%, dok Turska izdvaja 16,3%. Cilj ovih ulaganja jeste povećanje kvaliteta proizvoda, razvoj prehrambene industrije i bolje prilagođavanje standardima Evropske unije. Značajna sredstva izdvajaju se i za razvoj ruralne infrastrukture kroz Mjeru 6. Najveći procenat za ovu oblast planiraju Srbija sa 18% i Turska sa 18,1%, dok Albanija izdvaja 10,7%, Crna Gora 9,1%, a Sjeverna Makedonija 9,5%. Ova mjera obuhvata ulaganja u puteve, vodovod, kanalizaciju i drugu infrastrukturu važnu za život u ruralnim područjima. Mjera 7, koja se odnosi na diverzifikaciju farmi i razvoj ruralnog biznisa, posebno je značajna u Sjevernoj Makedoniji, koja za ovu oblast izdvaja 27,1% budžeta. Turska izdvaja 21,6%, Crna Gora 20,1%, Albanija 19%, dok Srbija izdvaja 18%. Cilj ove mjere je otvaranje novih radnih mjesta i razvoj dodatnih ekonomskih aktivnosti na selu, poput ruralnog turizma i malih preduzeća. Za LEADER pristup i lokalne razvojne strategije kroz Mjeru 5 najveći procenat sredstava izdvaja Turska – 10,5%, dok Srbija izdvaja 5%, Albanija 3,9%, Sjeverna Makedonija 1,7%, a Crna Gora 1,5%. Ova mjera podstiče lokalne zajednice da same učestvuju u planiranju razvoja svojih ruralnih područja.

 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 7 of 16

Manji dio budžeta namijenjen je tehničkoj pomoći i savjetodavnim uslugama. Za tehničku pomoć Albanija izdvaja 1,7%, Crna Gora 2%, Sjeverna Makedonija 2,5%, Srbija 3%, a Turska 2,3%. Savjetodavne usluge finansiraju se sa 2,2% u Albaniji, 1,1% u Sjevernoj Makedoniji i 4,2% u Turskoj. Pored toga, sredstva za zaštitu i uspostavljanje šuma izdvajaju Albanija sa 5,4% i Crna Gora sa 7,9%.

U svom izlaganju govorio je i o statusu povjeravanja mjera od strane Evropske komisije. Najveći procenat odobrenih sredstava ima Turska sa 95,8%, zatim Sjeverna Makedonija sa 86,5%, Crna Gora sa 73%, dok Srbija trenutno ima 72% odobrenih mjera. Boje u tabeli pokazuju koje su mjere već odobrene, koje još nisu i za koje je zahtjev tek podnesen.

Na kraju, prikazan je i pregled javnih poziva po državama. Takođe su definisana pravila predfinansiranja: može iznositi najviše 30% prosjeka iz posljednje tri godine, a najmanje 50% se isplaćuje kao prva rata, u zavisnosti od dostupnosti budžeta. Za sredstva iz 2023. godine važi pravilo N+3, što znači da su prihvatljiva za EU doprinos ako su isplaćena do 31.12.2026. godine. Na kraju je prikazano stanje u svim zemljama korisnicima nakon prvog kvartala 2026. godine, što daje ažuran pregled sprovođenja i trenutnog napretka IPARD III programa u svim državama korisnicima. Zaključio da plaćanja sama po sebi nisu cilj nego sprovođenje dobrih projekata u skladu sa pravilima EU, te da se raduje sastanku i diskusijama koje slede, šta je dobro urađeno, šta može bolje.

U skladu sa tačkom 5 Agende: Stanje implementacije IPARD III programa

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela**, u svom izlaganju informisala je prisutne o napretku u pripremi akreditacionih paketa za preostale mjere iz IPARD III programa. Navela je da se paralelno sa implementacijom postojećih mjera intenzivno radi na proširenju IPARD III programa kroz uvođenje novih mjera koje će odgovoriti na potrebe sektora i proširiti obuhvat podrške.

Navela je da je u toku proces akreditacije Mjere 4 – agro-ekološko-klimatske i mjere organske proizvodnje, čija se implementacija očekuje u drugom kvartalu 2026. godine, te da će ova mjera omogućiti podršku organskoj proizvodnji, održivom upravljanju pašnjacima i očuvanju genetičkih resursa, uz već usaglašenu metodologiju obračuna plaćanja sa Evropskom komisijom.

Dalje je istakla da su za Mjeru 5 – LEADER pristup u saradnji sa FAO započete pripreme aktivnosti, uključujući akreditacioni paket, podzakonske akte i uspostavljanje lokalnih akcionih grupa, dok se kroz izmjene zakona obezbjeđuje pravni osnov za njihovu registraciju. Naglasila je da je Zakon u skupštinskoj proceduri, i kazala da trenutno postoji 8 LAG inicijativa i da su za svaku od njih spremne Lokalne strategije koje su do 2030, te da očekuje da čim se mjera akredituje i objavi prvi javni poziv da će implementacija biti uspješna.

Kada je riječ o Mjeri 6 – ruralna javna infrastruktura, navela je da je u toku proces akreditacije i eksterne revizije kao preduslova za prenos ovlašćenja, uz napomenu da će jedinice lokalne samouprave biti korisnici, a podrška može iznositi do 100% investicije za projekte lokalne infrastrukture.

Kada je u pitanju Mjera 11 – Zasnivanje i zaštita šuma, konstatovan je ograničen napredak zbog izazova u sektoru šumarstva a naročito primjena novog zakona, ali se u komunikaciji sa kolegama iz Direktorata za šumarstvo i dalje radi na toj mjeri te se nada da će konkretniji rezultati biti sledeće godine.

Takođe je informisala da je planom za 2026. godinu predviđeno objavljivanje javnih poziva za Mjeru 4 i Podmjeru 7.2 u drugom kvartalu, dok su Mjera 3 i Podmjera 7.1 planirane za treći kvartal.

Na kraju je naglasila da se kontinuirano sprovode aktivnosti informisanja i promocije IPARD III programa kroz kampanje i direktnu komunikaciju sa korisnicima, u cilju kvalitetnije pripreme projekata i efikasnijeg korišćenja sredstava.

U skladu sa tačkom 6 Agende: Presentacija o stanju sprovođenja prvih IPARD javnih poziva za Mjeru 7, podmjere 7.1 i 7.2, Mjeru 1, Mjeru 3 i Mjere 9

- **Marko Radonjić, v.d. direktora Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu/IPARD agencije,** predstavio je stanje sprovođenja prvih IPARD javnih poziva, uključujući broj pristiglih zahtjeva, status administrativne obrade i dinamiku ugovaranja projekata. U okviru realizacije Mjere 1 – Prvog javnog poziva IPARD III programa, uslove javnog poziva trenutno ispunjava 498 korisnika, od kojih u ovom trenutku ugovor može potpisati 130 korisnika (nedostajuća sredstva iznose oko 7,3 miliona eura ukoliko bi svi prihvatljivi potpisali ugovor). Do sada je potpisano 89 ugovora, dok se za dodatnih 20 ugovora očekuje dolazak korisnika radi potpisivanja. Kada je riječ o nabavci traktora, raspoloživa sredstva trenutno omogućavaju podršku za 82 korisnika, dok će dalja dinamika potpisivanja ugovora zavisiti od izjašnjenja korisnika koji ne mogu ostvariti podršku za traktor, ali mogu ostvariti podršku za drugi dio investicije, ukoliko investicija ostaje funkcionalna bez traktora. Istakao je da je traženo 375 traktora kroz aplikacije, koji ispunjavaju uslove za dobijanje istih. Najveći broj ugovorenih aplikacija evidentiran je u opštinama Nikšić (26), Bijelo Polje (19), Pljevlja (10) i Podgorica (5). Posmatrano prema vrstama investicija, najveći broj aplikacija odnosio se na ulaganja u modernizaciju proizvodnje, nabavku opreme i unapređenje proizvodnih kapaciteta, pri čemu su upravo ove investicije ostvarile i najveće iznose prihvatljivih troškova i finansijske podrške, što potvrđuje usmjerenost korisnika ka razvoju i povećanju konkurentnosti proizvodnje. Najveći broj aplikacija zabilježen je u sektorima voća, povrća i ratarskih kultura, kao i u sektorima mljekarstva i mesa, čime je potvrđen njihov značaj u ukupnim investicionim aktivnostima.


U okviru IPARD III programa do sada je isplaćeno 20 zahtjeva za finalnu isplatu, 5 zahtjeva za interim isplatu i 18 zahtjeva za avansno plaćanje. Ukupna vrijednost investicija bez PDV-a iznosi 13.343.696,91 EUR, ukupno isplaćena podrška iznosi 9.601.272,83 EUR, dok iznos isplaćene EU podrške iznosi 7.200.954,54 EUR. U okviru Mjere 3 isplaćeno je 14 finalnih zahtjeva, 3 interim zahtjeva i 5 avansnih zahtjeva, pri čemu ukupna vrijednost investicija bez PDV-a iznosi 12.903.281,98 EUR, ukupna podrška 8.725.425,58 EUR, a EU podrška 6.544.069,14 EUR. U okviru Mjere 7, podmjere 7.1, isplaćena su 3 finalna zahtjeva, 2 interim zahtjeva i 13 avansnih zahtjeva, sa ukupnom vrijednošću investicija od 384.542,38 EUR, ukupnom podrškom od 836.736,47 EUR i EU podrškom od 627.552,32 EUR. U okviru podmjere 7.2 isplaćena su 3 finalna zahtjeva, pri čemu ukupna vrijednost investicija iznosi 55.872,55 EUR, ukupna podrška 39.110,78 EUR, a EU podrška 29.333,08 EUR.

Govoreći o dinamici potrošnje sredstava tokom 2026. godine, Radonjić je naveo da je u prvom kvartalu utrošeno 0,645 miliona EUR EU sredstava, dok je u drugom kvartalu do sada isplaćeno 1,33 miliona EUR. Do kraja drugog kvartala planira se dodatna potrošnja od 1,66 miliona EUR, čime bi ukupno planirana potrošnja za drugi kvartal iznosila 2,99 miliona EUR. Planirana potrošnja za treći kvartal iznosi 1,45 miliona EUR EU sredstava, dok je za četvrti kvartal planirana potrošnja od 4,32 miliona EUR EU sredstava.

Glavni zaključci diskusije:

Vučko Pešić, predsjednik Udruženja seoskih domaćinstava „Turizam na selu”, podsjetio je da je i tokom prethodnih sastanaka, kao i prije dvije godine, na Žabljaku, isticao da je mali opredjeljeni iznos za crnogorsku poljoprivredu, da se s tim ne može riješiti problem crnogorske poljoprivrede, te je upravo sad takva situacija u kojoj smo se našli da nemamo novca za Mjeru 1. Kazao je da je specifičnost Crne Gore loša infrastruktura udaljenost sela i onda postoji nemogućnost da se mehanizacija zajednički koristi. Zamolio EU i Vladu CG da se nađe način da se obezbijede nedostajuća sredstva.

Milko Živković, predsjednik Unije stočara sjevera Crne Gore, istakao je da je ovaj sastanak sa najviše negativne energije i najviše problema od svih na kojima je prisustvovao, a tu je od samog početka. Kada je bilo određivanje procenta sredstava za mjere i za nabavku traktora imao je ozbiljan prigovor poznavajući stanje na terenu i rekao da je to malo novca ako hoćemo da podignemo konkurentnost domaćeg proizvođača i sačuvamo domaću proizvodnju. Smatra da ne mogu tražiti od Brisela da isfinansiraju kompletnu priču, tu se mora uključiti i Vlada, i da se nada da će se naći neko konstruktivno rješenje, te da se ljudima na terenu može poslati neka poruka ohrabrenja jer se osjećaju razočarani i prevareno.

 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	<p>DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ</p>	
<p>IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO</p>	<p>Verzija: 1.3</p>	<p>Strana 9 of 16</p>

Ivica Bokovac, član Poljoprivrednog klastera Crne Gore, kazao je da se nada da će se nedostajuća sredstva oko 7 miliona eura pronaći kako bi se podržale sve prihvatljive investicije kroz Mjeru 1. Pomenio je i svoju aplikaciju za IPARD koja nije bila prihvatljiva i istakao kako su pojedini aplicirali za traktore iako već imaju dva-tri, te da mu je jasno da IPARD nije socijalni program već razvojni. Bokovac je dodao da podržava održavanje dodatnog sastanka na kojem bi poljoprivrednici i ostali zainteresovani dobili više informacija o procesu akreditacije mjera 4, 5 i 6. Prema njegovim riječima, ove mjere su od izuzetnog značaja za poljoprivrednike i razvoj ruralnih područja, zbog čega je važno da svi budu blagovremeno upoznati sa narednim koracima, planovima i rokovima za njihovu realizaciju.

Marko Radonjić, v.d. direktora Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu/IPARD agencije, pojasnio je finansijsku konstrukciju za svaku od mjera IPARD III programa, i kazao da su sa predstavnicima EK imali pripremni sastanak prije ovog sastanka, kao i zajednički sastanak sa ministrom Jokovićem i jasno je rečeno da se novac ne može prebacivati sa neakreditovanih mjera. Na mjeri 7.1 ima nešto novca (6 i nešto miliona eura) te je pitanje i upućeno EK da li se ta sredstva ili dio (oko 3 miliona eura) mogu alocirati na M1 a ostatak Vlada CG, a oni su kazali da će uzeti predlog u razmatranje i povratno informisati.

Dik van Dajk, DG AGRI/Evropska komisija, program menadžer za Crnu Goru, istakao je da je pronalaženje nedostajućih sredstava prije svega odgovornost Vlade, a ne Evropske unije. Naglasio je da je Evropska komisija obezbijedila 39 miliona eura za IPARD II i 63 miliona eura za IPARD III program, te da se sa njihove strane ne može govoriti o neispunjavanju preuzetih obaveza. Takođe je naglasio da je od izuzetne važnosti očuvati raspoloživa sredstva i izbjeći decommitment, odnosno gubitak sredstava zbog njihovog neiskorišćavanja. Govoreći o podršci za nabavku traktora, podsjetio je da za sve IPARD zemlje važi isto pravilo prema kojem se najviše 20% sredstava iz IPARD programa u okviru Mjere 1, može opredijeliti za tu namjenu. Ukazao je da je na kraju realizacije IPARD II programa postojao problem zbog velikog broja zahtjeva za finansiranje traktora, koji je prevazilazio raspoloživa sredstva. Naveo je da je tada, zahvaljujući dobroj volji Evropske komisije, dio sredstava iz IPARD III programa bio realociran kako bi se taj problem prevazišao. Međutim, upravo zbog toga je u okviru IPARD III moguće finansirati manji broj traktora. Istakao je da IPARD nije instrument koji može zadovoljiti potrebe svih korisnika. Takođe je naveo da je Evropska komisija zaprimila žalbe korisnika koje se odnose na dužinu trajanja procesa ugovaranja, ističući da period od dvije godine za zaključenje ugovora nije prihvatljiv i da se taj problem mora riješiti. Ponovio je da Generalna direktorat za poljoprivredu i razvoj neće pristati da prenos sredstava iz neakreditovanih mera nije dozvoljen. Kao primjer naveo je prijedlog za preraspodjelu sredstava sa mjere za šumarstvo. Takođe je pojasnio da realokacija sredstava sa Mjere 7 na Mjeru 1 trenutno nije dozvoljena ni u jednoj IPARD zemlji. Zbog toga, nije realno očekivati značajniju podršku Evropske unije za rješavanje ovog pitanja kroz dodatna sredstva. Istakao je da postoji prostor za razmjenu mišljenja i razgovor o mogućim rješenjima, ali je ponovo podsjetio na ustupak koji je Evropska komisija napravila tokom realizacije IPARD II programa, naglašavajući da se takvi izuzeci mogu odobriti samo izuzetno, a ne kao redovna praksa. Dodao je da bi, čak i u slučaju eventualne realokacije sredstava prema Mjeri 1, ostalo na snazi pravilo da se samo 20% raspoloživih sredstava može koristiti za finansiranje traktora.

Vincent Cordonnier, zamjenik šefa pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć Evropske komisije, dao je širi osvrt na svrhu i značaj IPARD programa, naglašavajući da je njegova osnovna

uloga da zemljama kandidatima omogućiti sticanje iskustva i pripremu za sprovođenje Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) nakon pristupanja Evropskoj uniji. Istakao je da treba imati u vidu da ni nakon sticanja statusa države članice i povećanja raspoloživog budžeta u odnosu na IPARD sredstva neće biti moguće zadovoljiti sve potrebe. Naglasio je da IPARD nije namijenjen isključivo povećanju prihoda poljoprivrednika i podršci investicijama, već i sprovođenju agroekoloških mjera, razvoju savjetodavnih usluga i realizaciji drugih prioriteta ruralnog razvoja. U tom kontekstu, objasnio je da Evropska komisija insistira na očuvanju budžeta za mjere koje još nijesu akreditovane, jer je cilj da nacionalne institucije akredituju te mjere i steknu iskustvo u njihovom sprovođenju. Prema njegovim riječima, to predstavlja važan dio priprema za članstvo u Evropskoj uniji, kada će biti potrebno upravljati znatno većim brojem mjera i složenijim sistemom podrške. Takođe je podsjetio na prethodno izlaganje gospodina Van Dajka o finansiranju traktora, ističući da je upravo to jedan od razloga zbog kojih Evropska komisija nije sklona dodatnim realokacijama sredstava. Naglasio je da je važno očuvati ravnotežu između različitih ciljeva i prioriteta programa, kako bi se osiguralo da države kandidati razviju kapacitete za sprovođenje svih mjera koje će im biti dostupne nakon pristupanja Evropskoj uniji.

Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća, podsjetila je da je za četiri neakreditovane mjere u okviru IPARD III programa opredijeljeno približno 17 miliona eura. Kako je istakla, i taj podatak potvrđuje da je najveći dio raspoloživih sredstava usmjeren ka Mjeri 1, odnosno investicijama u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava, što jasno pokazuje da je podrška poljoprivrednim proizvođačima i dalje jedan od ključnih prioriteta programa. Naglasila je da IPARD Upravljačko tijelo kontinuirano komunicira sa poljoprivrednim proizvođačima, prati njihove potrebe i izazove sa kojima se suočavaju, te da se istovremeno vode intenzivni razgovori sa predstavnicima Evropske komisije u cilju pronalaženja najboljih mogućih rješenja u okviru postojećeg programskog i finansijskog okvira. Istakla je da se u svim aktivnostima poštuju pravila i procedure definisane IPARD programom i regulativama Evropske unije, koje su obavezujuće za sve zemlje korisnice pretpristupne podrške. Takođe je naglasila da su izmjene IPARD III programa neophodan preduslov za objavljivanje novih javnih poziva, te da se upravo iz tog razloga intenzivno radi na njihovoj pripremi i usaglašavanju sa Evropskom komisijom. Cilj je da se obezbijedi kontinuitet podrške korisnicima, uz puno poštovanje programskih pravila i raspoloživih finansijskih sredstava, kako bi se stvorili uslovi za raspisivanje novih poziva i nastavak uspješne realizacije IPARD III programa.

U skladu sa tačkom 7 Agende: Izmjene IPARD III programa verzija 1.4; Izmjene IPARD III programa u skladu sa dopisom Vlade CG

- **Miloš Kusovac,** načelnik Direkcije za programiranje je u svom izlaganju informisao prisutne da će se u okviru izmjena programa IPARD III Programme, verzija 1.4, izvršiti tehničke korekcije u kompletnom tekstu programa koje se odnose na promjenu naziva PA. Takođe je naveo da će tekst programa biti ažuriran najnovijim dostupnim statističkim podacima iz Aneksa A i B.


Dalje je istakao da su planirane izmjene poglavlja 8.1 koje se odnose na zahtjeve za sve mjere, uključujući definisanje kriterijuma rangiranja prije detaljne administrativne kontrole, obavezu sprovođenja aktivnosti iz biznis plana nakon realizacije investicije, uvođenje jedinstvene definicije mladog poljoprivrednika, kao i dodatno pojašnjenje termina „investicije u planinskim regionima“ (Aneks II).

U nastavku izlaganja predstavio je predložene izmjene koje se odnose na Mjeru 1 – Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava, koje obuhvataju usklađivanje specifičnih kriterijuma, uvođenje voćarske proizvodnje u plastenicima, kao i unapređenje kriterijuma odabira i promjenu pristupa u cilju efikasnije implementacije mjere.

Govoreći o Mjeri 3 – Investicije u fizičku imovinu koje se odnose na preradu i marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda, naveo je da su predložene izmjene koje podrazumijevaju isključenje sektora duvana i konoplje, skraćivanje perioda zakupa sa 10 na 7 godina, kao i unapređenje kriterijuma odabira i promjenu pristupa radi bolje realizacije mjere.

Kada je riječ o Mjeri 4 – Agro-ekološko-klimatske mjere i organska proizvodnja, istakao je da će biti izvršena dodatna prilagođavanja same mjere, uvođenje metodologije obračuna podrške kroz Aneks IV, kao i uvođenje Aneksa IX koji se odnosi na uslovna grla stoke.

Takođe je upoznao prisutne sa planiranim izmjenama u okviru Mjere 5 – Implementacija lokalnih razvojnih strategija – LEADER pristup, koje se odnose na intenzitet podrške i stopu učešća Evropske unije.

 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 11 of 16

U dijelu koji se odnosi na Mjeru 6 – Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu, naveo je da su predložene izmjene koje obuhvataju jasnije definisanje kriterijuma prihvatljivosti, uvođenje mogućnosti avansnih odnosno faznih isplata, mogućnost kombinovanja različitih prihvatljivih investicija, kao i definisanje minimalne vrijednosti investicije u iznosu od 200.000 eura.

Govoreći o Mjeri 7 – Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja, istakao je da će fokus biti na jasnijem razgraničenju između mjera 7 i 3, preciznijem definisanju lokacije investicije, izmjeni specifičnih kriterijuma prihvatljivosti u skladu sa važećim zakonodavstvom, kao i unapređenju kriterijuma odabira i promjeni pristupa radi efikasnije implementacije mjere.

Kada je riječ o Mjeri 9 – Tehnička pomoć, informisao je prisutne da je planirana preraspodjela budžeta unutar same mjere za period 2024–2026.

Za Mjeru 11 – Podizanje i zaštita šuma, naveo je da će tekst mjere biti ažuriran u skladu sa najnovijim dostupnim statističkim i pravnim podacima.

Na kraju izlaganja informisao je prisutne i o planiranim izmjenama finansijske alokacije, koje podrazumijevaju preraspodjelu sredstava unutar mjera 1 i 9 za period 2024–2026.

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća** je u svom izlaganju predstavila predlog tehničke izmjene IPARD III Programme koji se odnosi na pravilo povlačenja sredstava (withdrawal limit), navodeći da trenutni limit od 3.000.000 eura javne podrške po korisniku za IPARD II i IPARD III program predstavlja osnovu za razmatranje njegovog povećanja. Istakla je da su u okviru predloga razrađene tri opcije: povećanje limita na 5.000.000 eura bez dodatnih uslova, zatim opcija od 5.000.000 eura uz ograničenje na strateški važne projekte (kao što su napredna prerada, izvozno orijentisani kapaciteti i integracija u lance vrijednosti), kao i opcija povećanja na 8.000.000 eura za velike „anchor“ investicije sa širim efektima na sektor. Takođe je navela da se u okviru Mjere 1 predlaže povećanje maksimalnog iznosa prihvatljivih troškova sa 650.000 na 2.000.000 eura, uz napomenu da je Evropska komisija ukazala da bi iznos od 2 miliona eura mogao biti previsok u odnosu na fokus programa, koji je usmjeren na mala i srednja gazdinstva i prehrambene subjekte. Dalje je prenijela stav Evropske komisije da predlog treba prethodno razmotriti na sjednici IPARD III Odbora za nadgledanje, nakon čega bi Komisija zauzela konačan stav o predloženim izmjenama. Na kraju je zaključila da se predložene izmjene stavljaju u kontekst daljeg unapređenja programskog okvira i bolje ciljane podrške korisnicima IPARD III Programme.


Glavni zaključci diskusije:

- **Mensura Nuhodžić, predstavnik Saveza udruženja privatnih vlasnika šuma**, je ukazala da bi u procesu kreiranja Mjere 11 – Zasnivanje i zaštita šuma bilo neophodno značajnije uključiti Udruženje privatnih vlasnika šuma, s obzirom na činjenicu da približno 50% površine šuma i šumskog zemljišta u Crnoj Gori je u privatnom vlasništvu.

Vučko Pešić, predsjednik Udruženja seoskih domaćinstava „Turizam na selu“, istakao je da se u poglavljima 2.1, 3.1, 3.2 i 3.6 radi o manjim izmjenama na papiru, dok rezultati popisa pokazuju da je stvarno stanje na terenu znatno lošije. Naveo je da za tačku 7,8 i 9 predložene izmjene nisu prihvatljive, ostaviti ih po starom. U vezi sa tačkom 14 predložio je da se u staroj tabeli 44 kriterijumi 3, 5 i 7 umanje za po 5 bodova i uvede

kriterijum kontinuiteta poljoprivredne djelatnosti do 15 bodova. Za tačku 18, u staroj tabeli 48 za mjeru 3, predložio je smanjenje kriterijuma 2 za 5 bodova i dodavanje tih 5 bodova kriterijumu 7. U okviru tačke 21 zatražio je dodatno objašnjenje odredbe koja se odnosi na preuzimanje obaveza u okviru vrste operacije za livade i pašnjake. Kod tačke 23 naveo je da je prihvatljivo samo zemljište uz dokaz o vlasništvu ili ugovor o zakupu, uz napomenu da se mjera 4 ne može akreditovati ako se ne prihvate podaci iz SIZEP-a ili se ne riješi katastar vlasništva, zbog nemogućnosti pravljenja ugovora o zakupu, kao i dodatno pojašnjenje obaveze evidentiranja i prijavljivanja veterinarskih pitanja u skladu sa Zakonom o veterinarstvu. Govoreći o tački 46 i specifičnom kriterijumu 8.3.5.7, istakao je da putna infrastruktura mora povezivati područja u kojima se obavlja poljoprivredna proizvodnja. Za tačku 50 naveo je da predložene izmjene kriterijuma rangiranja iz tabele 56 nijesu prihvatljive jer bi sjeverne opštine ostale sa manje bodova, posebno u dijelu putne infrastrukture, gdje bi broj bodova bio smanjen sa 65 na 45. U vezi sa tačkom 52 precizirao je da su korisnici mjere 7 fizička lica – nosioci registrovanog poljoprivrednog gazdinstva u ruralnom području, dok tačka 53 ostaje uslov da korisnici podmjera 7.1 i 7.2 moraju ostvariti pravo na direktna plaćanja najmanje jednom godišnje u kontinuitetu posljednjih pet godina prije objavljivanja javnog poziva. Takođe je postavio pitanje da li je kroz mjeru 7.2 prihvatljiva nabavka dostavnog vozila. Kada je riječ o predloženim izmjenama tabela za rangiranje 59, 60 i 61 predložio je smanjenje kriterijuma 6 i 7 za po 5 bodova, uvođenje kriterijuma nadmorske visine iznad 600 metara sa 10 bodova, kao i izmjenu kriterijuma 7 tako da gazdinstva ispod 50% ostvaruju 10 bodova, od 50% do 75% pet bodova, a od 75% do 100% jedan bod, uključujući kriterijume rangiranja za podršku investicijama za preradu na gazdinstvu i unapređenje zanatstva.

- **Milko Živković, predsjednik Unije stočara sjevera Crne Gore**, u svom izlaganju posebno je istakao da se često prijedlozi poljoprivrednih proizvođača nedovoljno prepoznaju i uvažavaju. Ukazao je na nesklad između stvarnih potreba na terenu i načina na koji su mjere i budžeti trenutno strukturirani, te da su predstavnici poljoprivrednika na ovo ukazivali prilikom usvajanja IPARD III programa. Naglasio je da primat treba da ima Mjera 1, kao mehanizam usmjeren na zadržavanje proizvođača i stanovništva u ruralnim područjima, što je od ključnog značaja za opstanak sela i održivost poljoprivrede. Pozivajući se na svoje dugogodišnje iskustvo sa terena, apelovao je da Vlada učini sve kako bi pomogla običnom seljaku i sačuvala domaću proizvodnju. Istakao je da su predstavnici poljoprivrednika i ranije upozoravali da će doći do nedostatka sredstava i problema u finansiranju, zbog čega se danas mnogi poljoprivrednici osjećaju prevareno i zapostavljeno. Posebno se osvrnuo na kontinuirani odlazak stanovništva iz ruralnih i planinskih područja, naglašavajući da, kada čovjek jednom ode sa planine i iz mjesta gdje je rođen, veoma je teško ili gotovo nemoguće vratiti drugog čovjeka da nastavi život i rad na selu. Dodao je da je neophodno više ulagati u infrastrukturu, puteve, otkup i stabilnost tržišta kako bi ljudi imali motiv da ostanu na svojim imanjima i nastave da se bave stočarstvom i poljoprivredom. Na kraju je istakao da, uprkos brojnim problemima, i dalje vjeruje da se kroz zajednički rad institucija i proizvođača može doći do održivog rješenja.
- **Ivica Bokovac, član Poljoprivrednog klastera Crne Gore**, saglasio se sa prethodnim izlaganjima, navodeći da postoji ozbiljna bojazan da bi dodatna sredstva i milionski projekti mogli završiti bez konkretnih rezultata na terenu, kao što je to, prema njegovim riječima, bio slučaj i ranije. Istakao je da je potrebno više pažnje posvetiti inicijativama koje dolaze direktno od proizvođača i lokalnih zajednica, jer upravo ljudi koji žive i rade na selu najbolje poznaju stvarne probleme i potrebe ruralnih područja. Naglasio je da je neophodno obezbijediti veću transparentnost u raspodjeli sredstava, bolju kontrolu realizacije projekata i ravnomjerniji regionalni razvoj, posebno kada je riječ o centralnom dijelu Crne Gore.
- **Anka Kujović samostalna savjetnica u Odsjeku za diverzifikaciju turističkog proizvoda** – istakla je da podržava opredjeljenje da se u ovom trenutku prioritet da poljoprivrednim proizvođačima, imajući u vidu izazove sa kojima se sektor suočava na terenu. Ukazala je na to da postojeći zakonski i podzakonski okvir nije na adekvatan način definisao oblast ruralnog turizma, što je tokom prethodnog perioda stvaralo određene nedoumice i otežavalo razvoj ovog segmenta turističke ponude. Istakla je da se kroz novi Zakon o turizmu, kao i prateće pravilnike koji su u pripremi, nastoje otkloniti postojeće nejasnoće i uspostaviti jasnija pravila za razvoj ruralnog turizma. Posebno je naglasila da će novim pravilnicima detaljno biti uređena oblast seoskih domaćinstava, sa jasno definisanim uslovima i standardima za njihovo poslovanje. Podsjetila je da je novim zakonskim rješenjem definisano da seoska domaćinstva predstavljaju domaćinstva koja se primarno bave agroturizmom, odnosno poljoprivrednom proizvodnjom na sopstvenom gazdinstvu, uz pružanje usluga

 CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 13 of 16

smještaja i drugih turističkih sadržaja povezanih sa životom i radom na selu. Takođe je istakla značaj komplementarnosti objekata koje i prepoznato kroz IPARD program.

- **Dik van Dajk, DG AGRI/Evropska komisija, program menadžer za Crnu Goru,** predložio je da se pokuša postići konsensus o pojedinim tačkama izmjena IPARD programa, kako bi izmjene bile dalje procesuirane u skladu sa Procedurama, i podsjetio da svi članovi treba biti pripremljeni da dolaze na sastanke da se upoznaju sa materijalima koji im se svaki put i blagovremeno dostave ističući da je i sam dva puta pročitao sav materijal. U nastavku je ukazao da je važeći limit podrške po korisniku u okviru IPARD II i IPARD III programa ograničen na 3 miliona eura, te naglasio da svaka eventualna izmjena tog limita mora biti zasnovana na postizanju konsenzusa. Podsjetio je i na utvrđenu proceduru prema kojoj se sve izmjene IPARD III programa prvo razmatraju i usaglašavaju na nivou IPARD III Odbora za nadgledanje, nakon čega, ukoliko postoji saglasnost, mogu biti upućene u dalju proceduru odobravanja. Istakao je da bi povećanje limita podrške po korisniku moglo dovesti do veće koncentracije sredstava kod velikih poljoprivrednih proizvođača, što, prema njegovoj ocjeni, nije u potpunosti u skladu sa ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP), koja je primarno usmjerena na podršku manjim proizvođačima i uravnotežen razvoj ruralnih područja. Takođe je naveo da dosadašnja implementacija, posebno kroz Mjeru 1, pokazuje jasnu strukturu potreba na terenu, te da bi veće usmjeravanje sredstava ka velikim korisnicima moglo dovesti do smanjenja dostupnih sredstava za ostale poljoprivredne proizvođače.
- **Vincent Cordonnier, zamjenik šefa pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć Evropske komisije,** podsjetio je da je, u odnosu na 2023. godinu kada je donijeta relevantna odluka, zabilježen značajan porast broja aplikacija u okviru IPARD programa. Istovremeno je ukazao na ranije predstavljene stavove Evropske komisije u vezi sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom (CAP), naglašavajući da je jedan od ključnih prioriteta njenog daljeg razvoja snažan fokus na male poljoprivredne proizvođače. U tom kontekstu istakao je da je taj strateški pravac već ranije predstavljen, uključujući i prethodnu godinu, te da će upravo podrška malim farmama ostati u središtu daljeg razvoja CAP-a i budućih politika Evropske unije u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.
- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća,** bila je otvorena za sve predloge članova IPARD III odbora, dodatno naglasila da su izmjene ključne za početak sprovođenja Mjere 4, kroz koja će omogućiti podršku organskoj proizvodnji, održivom upravljanju pašnjacima i očuvanju genetičkih resursa, gdje je dala i predlog da se isključi dio vezan za problem sa katastrofom i održivo upravljanje pašnjacima, ali nije naišla na konsenzus ni sa tim predlogom.
- **Marko Radonjić, v.d. direktora Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu/IPARD agencije,** uporedio je korisnike Mjere 1, koji su u obavezi da donesu ugovor o zakupu, tako da i korisnici Mjere 4 moraju imati isti pristup, jer su svi korisnici IPARD-a, te da isto ne miješaju sa direktnim plaćanjima kroz koja podršku dobijaju iz Agrobudžeta. Pozvao je članove da zajedno razmisle i shvate benefite Mjere 4 i pronađu zajednički interes za usvajanje izmjena i početkom realizacije Mjere 4.

Odluka broj 3

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća** podsjetila je članove na odredbe člana 12 Poslovnika o radu IPARD III Odbora, kojim je propisano da

se odluke prvenstveno donose konsenzusom, dok se u slučajevima kada nije moguće postići saglasnost određeno pitanje upućuje na razmatranje posebnoj radnoj grupi, nakon čega se ponovo pokušava postići konsenzus.

Govoreći o tački 7 dnevnog reda koja se odnosila na Izmjene IPARD III programa, verzija 1.4, predsjedavajuća je konstatovala da je tokom rasprave vođene povodom predloženih izmjena, uključujući i prijedloge sadržane u dopisu Vlade Crne Gore, iznesen veliki broj stavova i argumenata, ali da nije bilo moguće postići konsenzus među članovima Odbora.

Prilikom izjašnjavanja o predloženim izmjenama IPARD III programa, verzija 1.4, 21 član je glasao za, dva člana su bila protiv, dok su dva člana bila uzdržana. Kada je riječ o izmjenama predloženim od strane predsjednika Vlade, za njihovo usvajanje glasala su dva člana, dok su 23 člana glasala protiv.

Imajući u vidu da konsenzus nije postignut, predsjedavajuća je istakla da će se, u skladu sa članom 12 Poslovnika o radu, pristupiti formiranju radne grupe koja će dodatno razmotriti otvorena pitanja i pokušati da usaglasi stavove svih relevantnih strana. O rezultatima rada radne grupe IPARD III Odbor biće naknadno informisan, nakon čega će se ponovo pokušati postići konsenzus o predloženim izmjenama. Ukoliko ni nakon tog postupka ne bude postignuta saglasnost, primijenit će se procedura glasanja predviđena Poslovníkom, prema kojoj će odluka biti usvojena ukoliko za nju glasa najmanje tri četvrtine prisutnih članova Odbora ili njihovih zamjenika.


U skladu sa tačkom 8 Agende: Informacije o reviziji(ama) od strane Revizorskog tijela.

- **Ksenija Barjaktarović, glavna revizorka Revizorskog tijela Crne Gore,** predstavila je pregled realizovanih revizorskih aktivnosti u okviru IPARD II i IPARD III programa, ističući da su za IPARD II program završene sve standardne revizije. Prema Godišnjem izvještaju o reviziji iz marta 2026. godine, od ukupno 122 nalaza izdata tokom sprovođenja IPARD II programa, otvoreno je ostalo sedam nalaza, odnosno 6%, čiju realizaciju Revizorsko tijelo kontinuirano prati i o napretku izvještava Evropsku komisiju. Navela je da se preostale aktivnosti za IPARD II odnose na reviziju ex post kontrola koje sprovodi IPARD Agencija, pri čemu je kontrolama obuhvaćeno 10 korisnika, a rezultati će biti predstavljeni u okviru sistemske revizije za 2026. godinu. Takođe je istakla da je Revizorsko tijelo pratilo realizaciju preporuka Evropske komisije iz oblasti informacione bezbjednosti, te da su od ukupno 28 nalaza Evropske komisije otvorena ostala dva nalaza, odnosno 7%. Kada je riječ o IPARD III programu, navela je da je u decembru 2025. godine izdat izvještaj sistemske revizije u kojem je identifikovano 12 nalaza. Za troškove deklarisanе u trećem i četvrtom kvartalu 2025. godine sprovedena je revizija transakcija na uzorku koji je obuhvatio 20% izvršenih plaćanja tokom godine, pri čemu su utvrđena četiri nalaza, od kojih je jedan rezultirao finansijskom korekcijom. Pored toga, sprovedena je i revizija računa koja obuhvata provjeru godišnjih izvještaja, avansa, dugovanja i deklaracije Nacionalnog službenika za ovjeravanje za IPARD III program, a u okviru koje su identifikovana dva nalaza. Zbog malog broja plaćanja u prvom kvartalu 2026. godine revizija transakcija nije sprovedena, već se čeka završetak plaćanja za drugi kvartal kako bi započele administrativne i terenske provjere projekata. Poseban osvrt dat je na jačanje institucionalnih kapaciteta Revizorskog tijela. U tom kontekstu istaknuta je realizacija Twinning Light projekta „Unapređenje i jačanje administrativnih kapaciteta Revizorskog tijela za reviziju IPARD III programa i pripremu za buduće aktivnosti sertifikacije u okviru EAGF i EAFRD fondova“, koji je trajao od septembra 2025. do aprila 2026. godine uz podršku eksperata iz Hrvatske i Austrije. Kao jedan od najznačajnijih rezultata projekta izdvojena je izrada kontrolnih lista za IACS sistem, koje će predstavljati važnu osnovu za buduću sertifikacionu funkciju. Istaknuto je da će za uspješnu pripremu Revizorskog tijela za preuzimanje uloge Sertifikacionog tijela nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji biti neophodno obezbijediti status posmatrača i pravovremen pristup svim budućim sistemima Agencije za plaćanje. Zaključeno je da predstoji veoma zahtjevan period priprema za uspostavljanje Agencije za plaćanje i buduće upravljanje fondovima Zajedničke poljoprivredne politike, te da je za uspješno ostvarivanje ciljeva definisanih Implementacionim planom neophodna bliska saradnja svih uključenih institucija.

U skladu sa tačkom 9 Agende: Prezentovanje Godišnjeg izvještaja o implementaciji za 2025. godinu IPARD III programa. - – zbog nedostatka kvoruma ista je upućena pisanom procedurom.

Odluka broj 4

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela,** predsjedavajuća, informisala je prisutne da je dio članova u međuvremenu napustio sjednicu, zbog čega više nije

 <p>CRNA GORA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p>	DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ	
IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO	Verzija: 1.3	Strana 15 of 16

postojao potreban kvorum za donošenje odluka. Podsjetila je da je članom 12 Poslovnika o radu IPARD III Odbora propisano da se odluke mogu donositi samo ukoliko je prisutno najmanje dvije trećine članova Odbora, uključujući predsjedavajućeg i zamjenike predsjedavajućeg.

S obzirom na to da navedeni uslov nije bio ispunjen, predsjedavajuća je saopštila da Odbor nije u mogućnosti da pristupi odlučivanju o Godišnjem izvještaju o implementaciji IPARD III programa za 2025. godinu (tačka 9 dnevnog reda), kao ni o izmjenama Akcionog plana za 2026. godinu u okviru Mjere 9 – Tehnička pomoć (tačka 11 dnevnog reda).

U skladu sa članom 13 Poslovnika o radu, koji predviđa mogućnost sprovođenja pisane procedure za pitanja koja ne opravdavaju sazivanje sjednice Odbora ili zahtijevaju hitno odlučivanje, predsjedavajuća je predložila da se navedene tačke razmotre i usvoje putem pisane procedure.

U tom smislu, pomenuta dokumenta biće dostavljena svim članovima Odbora po pisanoj proceduri, zajedno sa eksplanatornim memorandumom, nakon čega će članovi imati rok od 10 radnih dana da dostave svoje mišljenje i izjasne se o poslatim dokumentima.

U skladu sa tačkom 10 Agende: Realizacija Godišnjeg plana vidljivosti i komunikacionih aktivnosti — 2026. godinu

- Ana Mitrović, savjetnica za koordinaciju i odnose s javnošću (PR) ruralnog razvoja,** je na sedmom sastanku u okviru tačke „Publicity – informacija“ upoznala prisutne sa do sada realizovanim aktivnostima u oblasti informisanja i vidljivosti IPARD III Programme, podsjećajući da je na prethodnom sastanku usvojen Godišnji plan aktivnosti za 2026. godinu. Istakla je da je u okviru aktivnosti „Video materijali i oglašavanje“ pripremljen promotivni video koji objedinjuje i obrađuje postojeće materijale iz oko 20 uspješnih IPARD priča korisnika, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije. Navela je da je izrađen jedinstveni četvorominutni promotivni spot, čija je vrijednost 851,19 eura, te da je video premijerno prikazan tokom Dana otvorenih vrata IPARD programa 29. aprila 2026. godine. Dalje je informisala da se redovno objavljuju rezultati javnih poziva, uključujući informacije o broju prijavi, budžetima i korisnicima, kao i da je 30. aprila objavljena preliminarna rang lista za Mjeru 1 – Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava. Naglasila je da su zvanična internet stranica IPARD programa i društvene mreže (Instagram i Facebook) kontinuirano ažurirane, te da je uspostavljena posebna mejl adresa za pitanja građana, putem koje je od početka godine pristiglo ukupno 89 upita. Takođe je istakla da je tokom godine objavljeno sedam saopštenja za javnost, kao i da su sprovedene brojne promotivne aktivnosti, uključujući radionicu u Petrovcu (15–17. april 2026. godine) posvećenu jačanju kapaciteta lokalnih samouprava, sa fokusom na mjere M5 i M6, u saradnji sa relevantnim institucijama i projektom „Opštine za EU“. Posebno je izdvojila događaj „IPARD Open Days“ održan 29. aprila 2026. godine, koji je okupio veliki broj učesnika iz javnog i privatnog sektora, uključujući institucije, savjetodavne službe, konsultante i korisnike programa. Tokom događaja predstavljen je Plan javnih poziva za 2026. godinu, organizovani informativni punktovi po mjerama, te je upriličeno potpisivanje prvih ugovora u okviru Mjere 1. Za potrebe promocije izrađeni su promotivni materijali, brošure, roll-up baneri i vizuelni elementi za vidljivost sufinansiranja od strane Evropske unije. Naglasila je i nastavak redovnog izdavanja biltena „IPARD ZA TEBE“, od kojih je do sada objavljeno 13 izdanja, kao i učešće IPARD institucija u obilježavanju Dana Evrope kroz promotivne aktivnosti i sajamske nastupe korisnika. Takođe je navela da je tokom godine realizovano ukupno 200 medijskih objava, uključujući novinske članke, TV priloge i objave na

portalima. Na kraju izlaganja istakla je da su sve navedene aktivnosti imale za cilj jačanje vidljivosti i transparentnosti IPARD III Programme, približavanje programa potencijalnim korisnicima, kao i promociju rezultata i uspješnih primjera iz prakse. Na kraju izlaganja prisutnim članovima prikazan je pomenuti video o IPARD uspješnim pričama.

U skladu sa tačkom 11 Agende: Realizacija Akcionog plana za 2026. godinu – Mjera 9 Tehnička pomoć; Usvajanje izmjena Akcionog plana za 2026. godinu – Mjera 9 Tehnička pomoć . – zbog nedostatka kvoruma ista je upućena pisanom procedurom.

U skladu sa tačkom 12 Agende: Prezentacija o rezultatima popisa poljoprivrede



- **Nataša Vojinović, pomoćnica direktora za Sektor statistike poljoprivrede, ribarstva, poslovnih statistika i životne sredine i šumarstva u Upravi za statistiku Crne Gore – MONSTAT, predstavila je rezultate popisa poljoprivrede, sa pregledom ključnih statističkih pokazatelja i trendova u sektoru poljoprivrede sa posebnim osvrtom na trendove i promjene u odnosu na Popis iz 2010. godine. Prezentacija je obuhvatila podatke o broju poljoprivrednih gazdinstava, korišćenju zemljišta, stočnom fondu, mehanizaciji i radnoj snazi u poljoprivredi. Prema konačnim rezultatima Popisa poljoprivrede 2024, u Crnoj Gori registrovano je 26.711 poljoprivrednih gazdinstava, koja koriste ukupno 248.279,6 hektara poljoprivrednog zemljišta. U odnosu na Popis iz 2010. godine broj gazdinstava je smanjen, dok je prosječna veličina gazdinstava povećana, što ukazuje na trend ukрупnjavanja poljoprivredne proizvodnje. Najveći broj poljoprivrednih gazdinstava evidentiran je u opštinama Bijelo Polje (3.933), Nikšić (3.187) i Pljevlja (2.769). Istaknuto je da Popis poljoprivrede predstavlja najobimnije statističko istraživanje u ovoj oblasti i važnu osnovu za kreiranje održive agrarne politike i planiranje razvoja poljoprivrede u Crnoj Gori. Prezentacija gospođe Nataše Vojinović postavljena je na IPARD internet stranici i dostupna je na crnogorskom i engleskom jeziku.**

U skladu sa tačkom 13 Agende: Diskusija - Pregled glavnih zaključaka diskusije: Realizovano nakon tački 6 i 7 Agende

U skladu sa tačkom 14 Agende: Predlozi za datum i Agendu za naredni sastanak

- **Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj i šefica IPARD Upravljačkog tijela, predsjedavajuća, predložila je da termin za sledeći sastanak bude dogovoren u internoj komunikaciji sa predstavnicima EU komisije, o čemu će članovi IPARD III odbora za nadgledanje blagovremeno i biti obaviješteni.**

Potpisi:

PREDSJEDAVALJUĆI IPARD III odborom za nadgledanje:	ZA SEKRETARIJAT:
<i>G-đa Andrijana Rakočević</i>	<i>G-đa Andrijana Rakočević</i>
<i>Zvanje: Generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica Upravljačkog tijela</i>	<i>Zvanje: Generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica Upravljačkog tijela</i>
Potpis: 	Potpis: 
Datum: 24.06.2026. godine	Datum: 24.06.2026. godine

PRILOG: Lista učesnika